

TOISEN SOINNUN ETSIJÄT – TEEMA 5 – METALLI, PROGE JA INDUSTRIAL

HUOM! Tämä teksti on ns. final draft eli viimeinen käsikirjoitusversio, joka on käynyt läpi vertaisarvioinnin ja hyväksytty. Viittaukset ainoastaan julkaistuun versioon teoksessa *Toisen soinnun etsijät. Turkulaisen populaarimusiikin villit vuodet 1970–2017*. Toim. Pertti Grönholm ja Kimi Kärki. Turun Historiallinen Arkisto 70, Turun Historiallinen Yhdistys 2017. ISBN 978-9527-0450-77.

”TURKU SAATANALLE” JA MUITA TURKULAISEN METALLIMUSIIKIN MERKKIPAALUJA

Tiina Käpylä ja Hanna Teriö

Vaikka Turku ei ole toistaiseksi yltänyt metallimusiikissa maan suurimpien kaupunkien joukkoon, niin ns. äärimetallin, kuten black metal, death metal ja grindcore-tyylien piirissä Turku on ollut täynnä mielenkiintoisia toimijoita pioneerimaisista bändeistä aktiivisiin tapahtumajärjestäjiin. Kaupungin musiikkihistoriaan kuuluu myös muutamia suomalaisittain varhaisia heavy metal-yhtyeitä. Tämä artikkeli rakentuu metallimusiikiskenen toimijoiden haastatteluille. Emme ole haastatelleet jokaisen bändin jokaista jäsentä, vaan olemme pyrkineet haastatteluilla kattamaan laajemmin metallimusiikkiin liittyvän toiminnan kenttää sekä antamaan äänen monipuolisesti erilaisille kentällä toimineille henkilöille. Artikkelissa nousevat esiin erityisesti elävän musiikin tapahtumat ja niiden järjestäjät, koska livemusiikki on pitkään ollut keskeisessä roolissa Turun metallimusiikkipiireissä.

Metallimusiikki, jota alkuvaiheessa nimitettiin heviksi (*Heavy Metal*), näyttää rantautuneen Turkuun haastateltavien muistoissa sitä mukaa, kun bändejä on alkanut ylipäättään esiintyä ja tieto niistä on kantautunut Suomeen. 1970- ja 1980-lukujen taitteessa Turussa kuunneltiin kansainvälisiä nimiä, kuten Black Sabbathia ja Led Zeppeliä. Näihin aikoihin syntyivät myös ensimmäiset turkulaiset hevi bändit, vaikka suuremmissa mitassa paikallinen toiminta aktivoituu vasta 1980-luvun loppupuolella. Varsinaisista hevi bändeistä esimerkiksi pitkän uran tehnyt Iron Maiden on vaikuttanut monien kuuntelutottumuksiin, ja se on myös esiintynyt Turussa Ruisrockissa vuonna 2000. Hevimusiikin tai metallimusiikin alkuvaiheissa 1980- ja 1990-luvuilla kuuntelijoille tyypillistä toimintaa olivat *tape trading*, eli itse äänitettyjen nauhoitteiden vaihto, sekä nuorisotalokeikat. Ne kuuluivat myös turkulaisten hevareiden harrastuksiin.

Metallimusiikin näyttämöt ovat vaihdelleet eri aikoina. Metallimusiikkia on esitetty usein rinnakkain muun elävän musiikin kanssa sekä klubeilla että festivaaleilla. Omaa raskaampaan musiikkiin keskittyntä keikkapaikkaa Turussa ei ole ollut, toisin kuin esimerkiksi Oulussa ja Helsingissä.

Metallikeikat ovat saaneet vuoronsa nuorisotaloilla ja rock-klubeilla muun ohjelman ohessa. Turussa vain Yliopistonkadun kupeessa perustamisvuodestaan 1993 saakka sijainnut Whisky Bar näyttää pitäneen pintansa hevibaarina, vaikka tilanpuutteen vuoksi siellä ei montaa keikkaa olekaan soitettu. Jukeboksissa kuitenkin jyrisee raskas musiikki, ja asiakaskunta pukeutuu tummaan. Vuosina 2010–2013 Turun seudulla, tarkemmin sanottuna Turun pohjoisessa rajakunnassa Liedossa, järjestettiin metallimusiikkiin keskittynyt Hammer Open Air -festivaali, joka keskittyi lähinnä äärimetalliin. Oma metallifestivaali ei kuitenkaan tullut jäädäkseen seudulle, mutta paikallisille rockfestivaaleille on kuitenkin mahtunut metallibändejäkin, ainakin valtavirtametallin puolelta. Tällä hetkellä Suomessa järjestetään useita metallimusiikkiin keskittyneitä festivaaleja, lippulaivanaan yli 20 vuotta Helsingissä järjestetty Tuska Open Air. Äärimetallin saralta Hammer Open Airin lähin vastine on Hyvinkäällä vuodesta 2013 järjestetty Steelfest.

Klubikeikoilla on nähty ja kuultu monenlaista metallia vuosien saatossa. Esimerkiksi Turun Klubilla ovat soittaneet baarin omissa tapahtumissa monet valtavirtametallia ja suomenkielistä raskasta rockia edustavat bändit, kuten Mokoma ja Stam1na. Äärimetallin ja muun underground-musiikin saralla tapahtumia ja keikkoja ovat järjestäneet yksittäiset henkilöt, erilaiset yhdistykset tai ryhmät ja jopa yritykset. Näiden järjestäjien toiminta oli aktiivisimmillaan 1990–2010-luvuilla.

Nuorisotalotapahtumien kulta-aika, varsinkin metallimusiikin saralla, oli Turussa 1980- ja 1990-luvuilla, minkä jälkeen Turku Bandstand on tarjonnut näyttämön alaikäisten metallibändeille siinä missä muillekin musiikkiakteille. Hevin ja metallin suhteen on hyvä puhua Turun vaikutusalueesta pelkän Turun sijasta, sillä monet bändit ja muutkin toimijat ovat osin tai kokonaan kotoisin Turun lähialueelta, kuten Naantalista, Liedosta, Raisiosta tai – hieman aluetta laajentaen – esimerkiksi Lohjalta. Toimijat, kuten bändit, ihmiset ja organisaatiot, vaikuttavat myös kaupungin rajojen ulkopuolella. Kaikkeaa artikkeliin mukaan otettua kuitenkin leimaa keskittyminen Turkuun tai Turusta liikkeelle lähtemiseen.

Metallimusiikin lähtökohtainen maskuliinisuus näkyy Turussa erityisesti bändeissä, sillä turkulaisissa metallibändeissä ei naisia liiemmin ole nähty. Metallimusiikin harrastus ei kuitenkaan rajoitu pelkästään bändeissä soittamiseen, vaan se sisältää muun muassa erilaisten tapahtumien järjestämistä ja keikkakuvaamista, joihin naiset osallistuvat aktiivisesti. Esimerkiksi keikkojen järjestämisessä yksi pitkän linjan toimija on Susanna Ravander, joka on vaikuttanut useissa keikkaorganisaatioissa. Valtakunnallistakin tunnustusta saanut, raisiolaislähtöinen ammattivalokuvaaja Emilia Kurila on tullut tunnetuksi erityisesti kansainvälisessä äärimetallikulttuurissa sekä keikkakuvaajana että black metal -artisteja muotokuvanneena osaajana. Suomessa tyypillinen metallikeikkojen yleisö sisältää, hieman toki tyyllilajista riippuen, joko jonkin

verran tai runsaasti naisia. Näin on myös Turussa.

Tape trading ja nuorisotalokeikat

Tape trading eli kasettinauhurilla kopioitujen musiikkinauhujen vaihtaminen kirjeenvaihtoperiaatteella on ollut tyypillistä toimintaa muutaman muun musiikkigenren ohella myös metallimusiikissa. Tape trading edustaa aikaa ennen CD-levyjä ja Internetiä, ja se oli sekä verkostoitumisen että musiikin levittämisen kanava samantyylistä musiikkia kuuntelevien keskuudessa. Nauhojen vaihtamiseen liittyi kirjeenvaihtoa, ja se oli yleinen harrastus turkulaistenkin hevareiden keskuudessa. Tekijänoikeusasiat eivät olleet saman mittakaavan ongelma vielä tuolloin, sillä kovin mittava kopiointi- ja postitustoiminta olisi kotioiloissa ollut hyvin työlästä. *Tape trading* -toiminta levitti tietoisuutta bändeistä ja musiikkityyleistä, joilla ei välttämättä ollut montaa muuta kanavaa saada näkyvyyttä. Nykypäivänä tilanne on hyvin erilainen laajojen verkostojen, kuten sosiaalisen median ja verkkoperustaisen tiedonvälityksen laajennettua ja nopeutettua yhteydenpitotapoja. Myös zine-, eli pien- ja fanilehtitoiminta oli elinvoimaisimmillaan 1980- ja 1990-luvuilla; Turussa esimerkiksi Jukka Taskinen luotsasi englanninkielistä *Hooch*-nimistä musiikkilehteä. Muun muassa turkulaisessa Disgrace-yhtyeessä laulanut Taskinen on ollut monessa mukana ja tullut sittemmin tunnetuksi turkulaisen Svart Records -levy-yhtiön ohessa toimivan manageri- ja ohjelmatoimisto Svart Musicin toimitusjohtajana. Myös pitkän linjan keikkaharrastaja ja *tape trading* -aktiivi Jami Lahtinen toimitti omaa julkaisuaan, metallimusiikkiin keskittynyttä *Biopsy*-zineä. Internetin myötä tilalle ovat tulleet webzinet ja blogit, esimerkiksi vuosia toimineen *Metalpit*-blogin kirjoittajista yksi oli turkulainen: Serpent-nimimerkillä kirjoittanut Jerry Kurunen.

Turussa nuorisotalot toimivat 1980-luvun alusta saakka keikkapaikkoina sekä alaikäisille soittajille että yleisölle. Keikkatoiminta vakiintui tuolloin – treenitilojen tarjoamisen ohella – osaksi nuorisotilojen toimintaa. Auran Panimo oli aktiivinen toiminnan keskus, mutta hevi bändit soittivat myös muissa nuorisotiloissa, joita oli muun muassa Runosmäessä, Kuuvuoressa ja Varissuolla. Jussi Lenets muistelee nuorisotalokeikkoja:

”Monessa nuokkarissa järjestettiin monesti sunnuntaisin ilmaiskeikkoja missä turkulaiset bändit soittivat. Se oli hyvin yleistä silloin. Sitten oli Kuuvuorirokki Kuuvuoressa kerran vuodessa, Runosmäen nuokkarilla 1–2 kertaa vuodessa jotain isompia. Sitten olivat Pansio ja Martinsilta, Varissuon nuokkari. Kaikki millä oli tilat järjestää, melkein järjestivät joskus jotain. Ei enää, ei porukka kyllä enää käy keikoillakaan. [–] Vielä 1990-luvun taitteessa Auran Panimo oli se kaikkein kovin paikka. Siellä ovat punkkarit ja hevarit olleet sulassa sovussa. Teininä treenikämpät olivat nuokkareilla, siellä pääsi aina keikoille – 1980-luvulla oli vaikeaa päästä keikoille alaikäisenä muualle

kuin nuokkareille.”ⁱ

Nuorisotalojen toiminnassa sekä niiden tarjoamissa keikoissa näkyivät koko maan trendit. Turku ei ollut poikkeus siinä, kuinka metallimusiikki tänne tuli ja kuinka sen parissa on toimittu. Paikallisista erityispiirteistä kyseltäessä nousee kuitenkin esiin se, ettei Turusta ole ikinä ollut helppoa ponnistaa suurempaan julkisuuteen. Jussi Lenets toteaa asian: ”No vaikeampi täältä on minun mielestäni edelleenkin nousta kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulta. Että kyllä bändit joutuu tekemään enemmän töitä tullakseen kuulluiksi ja nähdyiksi. Jotkut bändit menestyvät paremmin ulkomailla, kuten Archgoat.”ⁱⁱ Yleisemminkin Turussa on ollut puhetta turkulaisten bändien keskinäisestä kilpailusta ja metallibändien omaperäisyyden puutteesta. Turun paikallisiin erityispiirteisiin on kuitenkin varsinkin äärimetallin ja festivaalien saralla kuulunut eräänlainen edelläkävijyys. Jerry Kurunen avaa asiaa:

”Näkisin, että se johtuu vaan siitä, että Turku kuitenkin on yksi Suomen suurimmista ja vanhimmista kaupungeista. Kaikkien todennäköisyyksien valossa Turussa on pitänytkin tapahtua. [–] Turku on melko keskinkertainen kaupunki, ei huono, ei hyvä. Turussa on kuitenkin ollut pitkät perinteet, jos lähtee ihan miettimään Ruisrock-hommeleita ja niin edelleen. Kyllähän Turussa on aina tehty ja ollut ihan pioneirimaisia bändejä, kun ajattelee jotain äärimetallia, kuten death metallia – Xysmat, Disgracet sun muut tai sitten jotkut Archgoatin tapaiset black metal -nimet. Turussa on oltu kuitenkin ajoissa liikenteessä Suomen mittakaavassa.”ⁱⁱⁱ

Monet nuorisotilat ja keikkapaikat ovat toimineet rinnakkain useiden musiikillisten tyyllilajien näyttämöinä. Tämän seurauksena myös osa Turussa toimivista ihmisistä on ehtinyt vuosien varrella olla monessa mukana.

Metallibändejä 1970-luvulta alkaen

Bändeistä puhuttaessa haastatteluissa on noussut esiin se, että Turussa on kyllä ollut ja on yhä paljon myös raskaampaa musiikkia soittavia bändejä. Pääosin metallibändit kuitenkin vaikuttavat jäävän melko huomaamattomiksi: bändit eivät joko toimi kovin montaa vuotta tai eivät onnistu lyömään läpi laajemmin. Metallimusiikissa autenttisuuden tavoittelu sisältää vaatimuksen omaperäisyydestä, jota varsinkaan nuoremmille harrastajille ei ole ehtinyt kehittyä. Nuorille esikuvat ja itselle rakkaimmat tyyllilajit antavat vahvoja vaikutteita, minkä vuoksi omaehtoisemman ilmaisun kehittyminen tulee yleensä vasta myöhemmin, kokemuksen ja itsevarmuuden kasvaessa. Haastatteluissa mietitään yhtenä laajemman läpilyönnin haasteena paikallisten metallibändien oman

tyylin ja soundin löytymisen hankaluutta.

Yksi ensimmäisistä turkulaisista heavy metal^{iv} -bändeistä oli vuodesta 1976 vuoteen 1989 toiminut Ironcross, joka ehti levyttää ja keikkoilla suhteellisen ahkerasti aina Yhdysvaltoja myöten. Sitäkin ennen ehti vuosina 1976–1977 toiminut Dead End 5, jonka hard rock yhdisti reippaasti punk-asennetta ja heavy metallia. Yhtyeessä lauloi Suomen naisrock-pioneereihin lukeutuva Annika Salminen.

Muutammat turkulaiset äärimetalliyhtyeet^v ovat menestyneet jopa paremmin kansainvälisesti kuin Suomessa. Tällaisia bändejä ovat esimerkiksi vuonna 1989 perustettu Archgoat ja vuonna 2002 perustettu Torture Killer. Tunnettuja nimiä suomalaisella metallikentällä ovat omilla saroillaan uranuurtajina toimineet Xysma sekä hyvin raskaan, melankolisen ja hidastempoisen musiikkityylin, doom metallin suurnimeksi noussut Reverend Bizarre, joka levitti alun perin alavutelaisen Spiritus Mortisin Suomeen tuoman doomien sanomaa laajemmin yleisön tietoisuuteen. Xysma, Archgoat ja Reverend Bizarre esitellään tarkemmin myöhemmin tässä artikkelissa. Myös vuonna 2006 perustettu Axegressor, vuonna 2004 perustettu Hateform sekä Venom-coverbändinä vuonna 1998 aloittanut, mutta myöhemmin omaan tuotantoonsa nojautunut Hellbox kuuluvat tunnetuimpien turkulaisten metallibändien joukkoon.

Kaiken kaikkiaan rockmusiikin kevyempiä muotoja lähenevää valtavirtametallia Turusta on tullut vähän. Lähes ainoa esimerkki 2000-luvun puolelta on Pete Kilven ja Taage Laihon luotsaama, vuonna 2003 alkunsa saanut Kilpi, joka soittaa suomenkielistä heavy metallia. Kilpi osallistui jopa Euroviisujen karsintoihin vuonna 2006. Kyseinen vuosi oli suomalaisen hevin juhlaa toisen suomalaisen heavy metal -yhtyeen, Lordin, voittaessa koko kisan ja tuoden samalla Suomelle ensimmäisen euroviisuvoiton koko kilpailun historiassa. Turussa perinteisempi heavy metal ei ole onnistunut saamaan jalansijaa metalliväen keskuudessa – lounaisrannikolla on pääasiassa soitettu raskaampaa ja äärimmäisempää metallia.

Tässä luvussa mainittujen yhtyeiden lisäksi Turussa tai Turun seudulla vaikuttaneita raskaan rockin bändejä ovat aikojen saatossa olleet esimerkiksi Affinity, Annihilatus, Arsonist Lodge, Atretic Intestine, Cannibal Accident, Concrete Icon, Cumbeast, Dethera, Devastracktor, Frostbitten Kingdom, Funebre, Gladenfold, Mental Transformation, Nightside, Noitawaimo, Pyuria ja Virulent Blessing. Osa bändeistä, kuten esimerkiksi Axegressor ja Cumbeast, ovat yhä aktiivisia. 2010-luvulla Turusta on noussut joitakin lupaavia uusia nimiä, kuten Turku Bandstandista ponnistanut Kodittomat sekä black ja death metallin parissa runnovat nimet, kuten Malum, Necromonastery, Sepurchal Curse ja Solothus, ja myös esimerkiksi turkulaislähtöinen Obscure Burial. Osa näistä 2010-luvun alussa perustetuista bändeistä on jo ehtinyt keikkoilla ulkomaillakin, kuten esimerkiksi Solothus Venäjällä

sekä Obscure Burial Englannissa.

Xysmaa kuvaillaan muutamissa lähteissä aikaansa edellä olleeksi yhtyeeksi. Yhtyeen soittama grindcore^{vi} ei ollut 1980- ja 1990-lukujen taitteessa vielä varsinaisesti rantautunut Turkuun, mutta aktiivinen turkulainen levykauppias Teje Caldén näki vuonna 1989 perustetussa Xysmassa potentiaalia. Caldénin omistama levy-yhtiö ComeBack Records päästi yhtyeen tekemään demoa. Caldénin omistama ComeBack-levykauppa sijaitsi Turun rautatieaseman läheisyydessä Läntisellä Pitkädulla. Similän ja Vuorelan mukaan tupakansavuisessa puodissa pauhasi death metal^{vii}, ja kaupasta saattoi yhtenä ensimmäisistä turkulaista paikoista käydä ostamassa muun muassa nimenomaan death metal -levyjä. Äärimetallimusiikin keskittymäksi mainitun kaupan ikkunasta saattoi bongata niin spiritismilaudan kuin aidon pääkallonkin. Myös Jukka Taskinen luotsasi 1990-luvun puolivälissä omaa Crawfish Recordings -levymerkkiään, jonka päämaja sijaitsi Brahenkadulla sijainneen levykauppa Levysirkuksen yläkerrassa. Siellä järjestettiin erinäisiä *Hooch*-zineen liittyviä palaverieita, jotka päättyivät useasti Tinatuoppi-baarissa.^{viii}

Xysman jäsenet ovat kotoisin Naantalista, mutta Turun lähikunnan voi monessakin mielessä laskea kuuluvaksi metallimusiikin rintamalla Turun vaikutusalueeseen. Useissa lähteissä bändin jopa mainitaan olevan kotoisin Turusta. Xysma treenasi Auran Panimolla ja soitti kaupungissa keikkoja. Musiikkialan pitkän linjan vaikuttaja Jone Nikula kirjoittaa Xysmasta ja yhtyeen edustamasta äärimetallista helsinkiläisnäkökulmasta: ”Toisin kuin speed-yhtyeet^{ix}, uusien lajityyppien edustajat eivät olleet mitenkään aktiivisia keikkarintamalla. Pääsyy oli keikkatarjonnan puute, genret edustivat nimittäin todellista marginaalimusiikkia.”^x Xysma teki urallaan kuusi levyä vuosien 1993–1998 välillä. Tyyllilajissa ei jämähdetty alkuvaiheen grindiin, vaan musiikilliset kokeilut ja tyylin kehittäminen melodisempaan suuntaan olivat iso osa Xysman tarinaa koko sen olemassaolon ajan. Xysma ei ollut grind-taustallaan yksin. Vuonna 1987 perustettu turkulainen Disgrace ammensi myös toimintansa alussa grindcoren ja death metallin tyyllilajeista. Bändi toimi vuoteen 2014 saakka – ja tekee välillä keikkoja edelleen – mutta Xysman tavoin musiikkityyli on muuttunut voimakkaasti matkan varrella. Nykyään Disgracen musiikkia luonnehditaan enemmän rokiksi ja punkiksi; ainoiksi varsinaisiksi metallialbumeiksi jäivät yhtyeen kaksi ensimmäistä levytystä. Disgrace on tunnettu erityisesti Keski-Euroopassa ja bändi onkin keikkaillut siellä enemmän kuin missään muualla.

Jami Lahtinen kuvailee turkulaisten bändien rohkean kokeilevaa crossover-tyyliä:

”Turussa Disgrace ja Xysma aloittivat molemmat aika raskaalla musiikilla, nehän muuttuivat sittemmin. Jos katsoo vaikka muita sen aikaisia bändejä jotka ovat yhä pystyssä, ne jatkavat samalla linjalla edelleen. Että mielestäni ne Turussa vähän pikkasen enemmän uskalsivat kokeilla erilaisia tyyliä. Ne turkulaishäädit jotenkin elivät sen musiikillisen evoluution mukana, eikä ollut sellaisia

itsepintaisia kuin jossain muualla, että ”jumalauta, tällä aloitettiin, ei myydä itseämme”. Ei täällä Turussa välitetty tuollaisista asioista mitään. Saman huomaa muistakin sen ajan metallibändeistä, että täällä vähän kikkailtiin tai uskallettiin eikä pelätty sitä kritiikkiä ollenkaan. Ei ne Xysman tai Disgracen jampat välitä paskan vertaa, että mitä niistä sanottiin. Mielestäni se heijastui muualla Suomessa jotenkin mielialaan, metallibändit olivat pikkusen varpaillaan kritiikistä. Turussa ei niin välitetty muiden mielipiteistä.”^{xi}

Samanlainen avoimuus näkyi myös keikkojen saralla erityisesti 1990-luvulla, jolloin samoissa tapahtumissa esiintyi sulassa sovussa niin metalli- kuin punkbändejä. Tässä erilaisten populaarimusiikin näyttämöiden ja toimijoiden kerroksellisuus kuvastuukin hyvin. Myös 2000-luvun puolella esimerkiksi Hammer Open Air ja osa Wwes Coast Holocaustin (WCH) tapahtumista veti yleisöä eri rock-alakulttuureista ja tapahtumapaikkoina toimivat monien eri musiikkitapahtumien näyttämöt rockbaareista festivaaleihin.

Äärimetalliskenessä varmasti tunnetuimpiin turkulaiskokoonpanoihin kuuluu Archgoat. Historiallisesta näkökulmasta erityistä tässä black metallia^{xii} edustavassa bändissä on, että yhtye on perustettu jo vuonna 1989. Se onkin yksi ensimmäisistä black metal -bändeistä koko maassa, pioneerinä sitä voidaan pitää maailmanlaajuisestikin. Suomalaisen black metallin historiassa Archgoat, sekä samana vuonna Rovaniemellä perustettu, mutta sittemmin helsinkiläistynyt Beherit, oululainen Impaled Nazarene ja kuopiolainen, niin ikään sittemmin helsinkiläistynyt Barathrum muodostavat pohjan koko genrelle ja sen kehitykselle. Archgoat on toiminut aktiivisesti reilusti yli puolet lähes 30 vuoden taipaleestaan. Yhtye hajosi vuonna 1993 ja nousi vuonna 2004 tuhasta uuteen kukoistukseen – ja maailmanvalloitukseen. Archgoat on tunnettu tinkimättömyydestään, jonka avulla se varmaankin sai suomalaisittain – ja etenkin turkulaisittain – ennenkuulumattoman mahdollisuuden demonauhoitukseen ja levytyssopimuksen Yhdysvalloissa jo bändin alkuvaiheessa. Vuoden 2005 ensimmäisestä Suomen rajojen ulkopuolella soitetusta keikastaan eteenpäin bändi on niittänyt mainetta ulkomaankeikoillaan, joita on kertynyt tasaiseen tahtiin aina laajoja kiertueita myöten. Archgoat on kiertänyt Euroopan lisäksi esimerkiksi Aasiassa, Yhdysvalloissa ja Etelä-Amerikassa; bändi onkin keikkaillut enemmän ulkomailla kuin Suomessa. Yhtyeen ytimen muodostavat bändin perustaneet kitaristi Ritual Butcherer sekä vokalisti-basisti Lord Angelslayer. Black metallille tyypilliset taitelijanimet, esiintymisasut ja *corpse paint* -maskeeraukset kuuluvat Archgoatin tunnusmerkkeihin. Keikkarekvisiittaan kuuluvat myös teurastamosta hankitut veriset sianpäät.^{xiii}

Yksi omalla sarallaan uraa uurtaneista bändeistä oli Reverend Bizarre. Bändin alkukodiksi on nimetty Lohja, mutta yhtye turkulaistui alkuvuosiensa jälkeen sen jäsenten muutettua Turkuun asumaan ja opiskelemaan. Jokaisessa albumissa on merkintä ”Lohja power”, joka kitaristi Peter Vicarin mukaan

on muistuttamassa bändin henkisestä alkukodista. Reverend Bizarren syntyyn vaikutti pikkupaikkakunnan ilmapiiri, jonka vastustamiseen bändin perustaminen oli sopiva väline. Reverend Bizarren aloittaessa toimintansa 1990-luvun puolivälissä doom – Vicarin sanoin ”pörinä” – ei ollut mitenkään trendikästä maailmalla, saati Suomessa.^{xiv} Doom metallista tuli kuitenkin hyvin suosittua ja Reverend Bizarrea vietiin tämän aallon harjalla ympäri maailmaa. Bändin jäsenillä oli silti muitakin suunnitelmia elämän varalle. Lopettamispäätös syntyi keskellä suurinta suosiota vuonna 2006.

Keikkapaikat ja järjestäjät ovat harvassa

Turussa on vuosien saatossa nähty ja koettu paljon metallikeikkojen järjestäjien piirissä. Erilaisia kollektiiveja, yhdistyksiä ja jopa yrityksiä on ollut monenlaisia, ja muutamat niistä ovat vaikuttaneet turkulaisen metallikulttuurikentän lisäksi myös muualla Suomessa. Esittelemme tässä alaluvussa muutaman tunnetuimman keikkoja järjestävän tahon. Auran Panimoa ja nuorisotoimea on käsitelty muualla tässä kirjassa, joten ne ovat meidän tarkastelumme ulkopuolella.

Tärkeimpiä keikkapaikkoja Turussa ovat vuosien saatossa olleet etenkin Turun varsinaissuomalaisen osakunnan ylläpitämä TVO. Se sijaitsi historiansa aikana useissa eri paikoissa, joista tärkeimpinä mainittakoon Turun ylioppilastalo C vuosina 1956–2010 ja Köydenpunojankadun klubitila vuodesta 2015 eteenpäin. Muita entisiä tai nykyisiä keikkapaikkoja ovat olleet esimerkiksi S-Osis (Osis), Kåren, Palatsi, Appelsiini, Konserttisali, Säättämö sekä myöhemmin samoissa tiloissa Humalistonkatu 8:ssa sijainnut Turun Klubi (Klubi) ja edelleen samoissa tiloissa nykyään toimiva Gong. Myös maanalaisempaa toimintaa on nähty esimerkiksi Rekisteri-klubin muodossa. Turun seutukunnan alueella keikkoja on järjestetty myös esimerkiksi Tarvasjoen Tarvashovissa, jonne järjestettiin bussikuljetuksia Turusta.

Aikana ennen varsinaisia keikkakollektiiveja Turussa hääpäsi aktiivisesti lähinnä muutamia yksittäisiä keikkajärjestäjiä. Esimerkiksi Kimmo Nurminen^{xv}, joka sittemmin on toiminut muun muassa Turun Klubin ohjelmapäällikkönä, toteutti useita metallikeikkoja etenkin 1990-luvulla. Hänet veti alun perin toimintaan erityisesti se, että ennen omaa täysi-ikäisyyttään hänen oli ollut vaikeaa päästä katsomaan kiinnostavia keikkoja ikärajojen vuoksi. Nurminen muistelee metallikeikkojen järjestämisen alkuvaiheita:

”Piti mennä sitten suurin piirtein johonkin Ruisrockiin katsomaan Stonea, kun ei niitä nähnyt muuten. Menin sitten mukaan Auran panimoyhdistyksen toimintaan keikkoja järjestämään. Tein lopulta niin paljon noita underground-keikkoja yhdistyksen kanssa, että se alkoi olla jo näkyvää se meidän tekeminen. Siinä oli niin iso se volume heti, että ei ollut mitään satunnaisia keikkoja, vaan

me tehtiin sitä ihan koko ajan ja säännöllisesti, 150–160 keikkaa aktiivisimpina vuosina.”

Nurmisen luomat yhteydet keikkapaikkoihin, yleisöihin, bändeihin ja bändejä välittäviin ohjelmatoimistoihin kasvattivat toiminnan laajuutta nopeasti. Erityisesti metallimusiikin saralla Turussa oli vähän ihmisiä, joihin keikkamyyjät edes osasivat ottaa yhteyttä. Nurminen kertoo:

”Ja kun ei täällä ollut oikein ketään muutakaan, joka olisi sen genren silloin 90-luvun puolivälissä ja lopulla tajunnut. Johonkin Nightwishinkin liittyen minulle on soitettu, et ”hei Kimmo, voisitko sä tehdä nää ku kukaan muu siellä Turussa ei tajua?” Sitten alkoivat ohjelmatoimistotkin kiinnostumaan siitä hommasta, ja kun me ei osattu tehdä sitä sillai ammattimeiningillä, niin ohjelmatoimisto saattoi sanoa, et ”hei kato Entombed tulis tosi halvalla, maksaks 8000 markkaa?” ja minä olin, että ”hyvä bändi, joo!” Se oli siis tällaista se tekeminen silloin, kun sitä opetteli. Silloin aikanaan tuli opeteltua homma kantapään kautta.”^{xvi}

Ammattimaisten bändien ja ohjelmatoimistojen kanssa keikkojen järjestäminen alkoi tuntua raskaalta. Nurminen itse toimi fani- ja harrastuspohjalta ja tuli lopulta siihen johtopäätökseen, että omaa toimintaa täytyi joko muuttaa ammattimaisemmaksi, jolloin työstä voisi maksaa itselleen palkkaa. Muuten toiminta täytyisi lopettaa tai ainakin vähentää siihen kuluva työmäärä:

”Vähennettiin toimintaa sitten todella paljon jossain kohtaa. Keikkojen järjestäminen oli kuitenkin mukavaa hommaa, ei me oltaisi sitä muuten harrastuksena tehty. Metalli itsessään on ollut minulle vain yksi genre muiden joukossa. Olen enemmän tykännyt itse tehdä noita indie- ja alternative-keikkoja, mutta satunnaisesti on ollut näitä metallihommia myös myöhemmin.”^{xvii}

Nurmisen kuvailemat tapahtumajärjestämisen alkuvaiheet olivat perusta turkulaiselle metallikeikkojen toteuttamiselle. Kun West Coast Holocaust ilmaantui Turun keikkajärjestäjien kartalle, Kimmo Nurminen antoi mieluusti tilaa uusille toimijoille:

”Muistan käyneeni jossain West Coast Holocaustin kokouksessakin – Bristolissako se oli – varmaan silloin kun ne ovat sitä aloitelleet. Kävin vähän haistelemassa, että mikä täällä on meininki. Minä tykkään tehdä enemmän yksikseen näitä juttuja. Niiden yhteisöllisempi meininki ei minua niin puhutellut. Siellä oli nuoria hevareita, jotka tykkäsivät pistää hommat uuteen järjestykseen. Ajattelin, että antaa heidän nyt pistää hommat uuteen järjestykseen ihan rauhassa sitten vaan, että turhaan minä sotkeudun yhtään sen ihmeellisemmin tähän juttuun. Ei siinä ollut minkäänäköistä tarvetta päteä. Niillä on ollut niin omat kuviot. Myöskään ei ole sitten tarvinnut järkätä itse mitään metallikeikkaa, koska on ollut nuo metallityypit järkkäämässä niitä.”^{xviii}

Vaikka kaupungissa on hetkittäin toiminut useita eritasoisia organisaatioita keikkajärjestäjinä, pääosin järjestäjät ovat seuranneet toisiaan. Kun yksi aloittaa, joku vanha taho näkee sopivan

tilaisuuden siirtyä syrjään. Joskus on käynyt niinkin, että uusi toimija on aloittanut, kun kaupungin keikkatarjontaan on jäänyt tyhjiö raskaamman musiikin kohdalle.

West Coast Holocaust ja julisteiden voima

West Coast Holocaust -keikkakollektiivi ja -yhdistys sai alkunsa vuonna 1999 Turussa. Toimintaa edelsi pienimuotoinen keikkailtamien pystyttäminen kaveriporukalla Uudenkaupungin seudulla. West Coast Holocaustin aktiivina vaikutti alusta loppuun asti Pasi Bunda, ja Turussa toimintaan liittyi vahvasti mukaan myös Jussi Helenius. Pasi Bunda kuvailee WCH:n toiminnan alkupisteitä:

”Järkättiin parit keikat Ukissa joskus 1998–1999. Osa porukasta oli samaa kuin mitä WCH:ssa oli alkuvaiheessa. Jälkimmäinen näistä tapahtumista oli nimeltään West Coast Holocaust, ja siitä se lähti. Ukissa oli omat, tyypilliset pienen paikkakunnan ongelmansa, joten siirryttiin Turkuun. Uudenkaupungin-keikat oli käytännössä jatkumoa jo 80-luvun puolesta välistä aloitettuihin Ukin nuokkarikeikkoihin.”^{xix}

West Coast Holocaust -nimen tausta on värikäs. WCH-lyhenteen merkityksestä on jopa äänestetty taannoin keikkayleisön kesken, mutta vuosien saatossa lyhenne vakiintui tarkoittamaan West Coast Holocaustia.^{xx} Ainakin metallimusiikin parissa aikanaan legendaarisen maineen saavuttanut kollektiivi toteutti Turussa lukuisia metallikeikkoja vuoteen 2011 asti, jolloin WCH:n toiminta päättyi käytännössä rahoituskanavien ehtymiseen. Yhdistyksen aktiivit eivät halunneet ottaa enää lisää henkilökohtaista velkaa toimintaa rahoittaakseen. Lisäksi keikkojen organisointi hankaloitui yhdistyksen käyttämien keikkapaikkojen hävitessä kaupungin kartalta, useista eri syistä. WCH oli toteuttanut keikkoja loppuvaiheessaan pääasiassa S-Osiksella ja TVO:lla, joista ensinmainittu joutui tekemään tilaa ylioppilaskunnan toimistolle, ja jälkimmäisestä tuli pyöräkellari. Näiden keikkapaikkojen katoamista vuoden 2011 kulttuuripääkaupungiksi nimetyn Turun katukuvasta voitaneen sanoa isoksi kolaukseksi turkulaiselle elävälle metallimusiikille.

WCH teki toimintansa aikana paljon yhteistyötä muun muassa eri metallimedioiden – kuten *Infernon* ja *Miasman* – sekä esimerkiksi paikallisen Soitin Laine -musiikkiliikkeen kanssa. Yhdistyksen yhteistyökumppaneihin lukeutui myös muun muassa Levykauppa Äx, jonka Turun-liikkeessä Jussi Helenius on työskennellyt sen koko olemassaolon ajan. Heleniusta voitaneenkin kuvailla turkulaisen metallimusiikkiskenen monitoimimieheksi, jonka ansiot tunnustetaan niin yhteistyökumppaneiden kuin musiikinystävien keskuudessa. Keikkajärjestämisen ja levykauppatyönsä ohessa Helenius on vaikuttanut myös joidenkin paikallisten bändien, kuten Hellboxin ja Axegressorin kokoonpanoissa. WCH yhdisti samanhenkisiä ihmisiä ja toimi monien harrastajien väylänä tapahtumajärjestämisen pariin, ja sen riveissä toimi vuosien saatossa myös useita naisia. Jussi Lenets kuvailee WCH:n

toimintaan osallistumistaan: "Minä vain ängin itseni WCH:hon, kun tiesin, että niillä on keikka. Menin vain joskus jo iltapäivällä sinne norkoilemaan, että 'voiko jeesata roudauksessa tai jotain'. Sitten tutustuin Heleniuksen Jussiin ja siitä se sitten lähti. WCH:ssa olin sittemmin loppuun asti."^{xxi}

Kold Reso Kvltin Johnny Nurmi puolestaan kuvailee Heleniuksen aktiivista toimintaa järjestäjäpuolella, metallin parissa toimimisen jatkuvuutta ja sukupolvenvaihdoksia:

"Joku sellainen näkökulmajuttu se on, kuinka valta siirtyi WCH:lta KRK:lle. Jos pitää miettiä omaa uraa kakarasta asti, niin 16-vuotiaana oltiin WCH:n julisteenjakajia. Heleniuksella oli sitten silloin sellainen kunnianhimoinen suunnitelma, että kaikki Turun seudun pikkukylät piti saada täyteen julisteita. Sillä oli Naantalista ja Maskusta ja kaikkialta palkattu julisteenjakajia. Palkaksi sai keikkalippuja, se riitti. Ja se oli silloin hienoa jakaa julisteita, siitä tuli hyvä fiilis."^{xxii}

WCH ja KRK tekivät jonkin verran yhteistyötä, kun WCH järjesti esimerkiksi jatkoklubin KRK:n Hammer Open Air -festivaalille sen ensimmäisenä vuonna 2010. Organisaatiot järjestivät myös yhteisiä pikkujoulukeikkailtamia Klubille.

Peruskeikkailtojen lisäksi West Coast Holocaust -yhdistyksellä oli monipuolista toimintaa. Se järjesti esimerkiksi hyväntekeväisyyskonsertin, jonka tuotto luovutettiin Turun ensi- ja turvakoti ry:lle Soitin Laineen lahjakortin muodossa. Joskus WCH:n esiintyjät soittivat ilmaisia in store -keikkoja Levykauppa Äxässä ennen iltakeikkaansa. Näytettiinpä WCH:n keikoilla joskus myös kauhuelokuvia, kuten esimerkiksi kulttiklassikot *Witchfinder General* S-Osiksella ja *Blood on Satan's Claw* Klubilla Friends of Hell -iltamissa. Messe Noir -levyiltamissa puolestaan järjestettiin julisteen mukaan juomakisa.

Alkuperäisen TVO:n ja S-Osiksen kadottua keikkapaikkojen kartalta WCH:n aktiiviset toimijat jatkoivat keikkojen toteuttamista Klubilla, joka aiemminkin oli lukeutunut keskeisiin metallikeikkapaikkoihin. Klubin tapahtumapäällikkönäkin toiminut Kimmo Nurminen kuvailee yhteistyön lisäksi Heleniuksen auttaneen myös Klubin muuta toimintaa metalliklubi-iltojen pystyttämisen ohella:

"West Coast Holocausthan oli järkännyt siellä jo aikaisemmin keikkaa, ja niitten kanssa se homma toimi edelleenkin. Niillä oli ihan sitä omien klubien tekemistä siellä, ja sitten itse buukkasin Klubille niitä isompia nimiä, joita ohjelmatoimistojen kautta tarjottiin. Kvelertak erityisesti pitää mainita, se oli ihan järkyttävän hyvä. Minulla ei ollut siitä mitään kokemusta. Muistan, että olen soittanut Heleniuksen Jussille Äxään että 'Hei Jussi, mites ku tämmöstä bändii nyt tarjotaan, et tää varmaan kannattaa ottaa?' ja Jussi sanoi, että 'joo, eiköhän se sit oo ihan hyvä'. Piti siis itsekkin välillä vähän

konsultoida alan jätkeä, kuten juuri Heleniusta.”^{xxiii}

WCH tuli tunnetuksi paitsi vaiherikkaista tapahtumistaan, myös kekseliäistä ja epäkorrekteista keikkajulisteistaan. Useimmat niistä kuorrutettiin mustalla huumorilla. Esimerkiksi I Am Productions -niminen alla järjestetty Hateformin keikkaa mainostettiin turkulaisen muusikon Tauskin puolipukeisella, vahvaan humalatilaan viittaavalla kuvalla. Mutta joissain tapauksissa kaupunkikuvassa hyvin näkyvillä keikkajulisteilla otettiin kantaa myös kaupungin tapahtumiin, kuten ”KULTTUURI meets TOSI ELÄMÄ” -tapahtuman julisteessa näytettiin keskisormea kulttuuripääkaupunki Turulle ja kunnioitettiin TVO:n ja S-Osiken muistoa.

Myös tapahtumien nimet hirvittivät julisteet nähneitä kaupunkilaisia. ”Verta Saatanalle” järjestettiin usean kerran, ja ”Kuolema kaikille” -slogan osui sekin kohderyhmäänsä. Myöskään tapahtumanimet, kuten ”JEESUS ON H**RA” tai ”Helvetin esikartano” eivät jääneet huomaamatta. Toistuvat moraalipaniikin aallot ovat kuuluneet rockmusiikin ja erityisesti metallimusiikin historiaan. Pohjoismaissa 1990-luvun loppupuolella pinnalla ollut, metallimusiikkiakin sivunnut sekä saatananpalvontaan ja kristinuskonvastaisuuteen liittynyt moraalipaniikki vaikutti vielä 2000-luvun alkupuolella ihmisten muistissa.^{xxiv} WCH ei jäänyt osattomaksi huomiosta.

WCH:n markkinointi ja etenkin sisällöltään värikkäät julisteet näkyivät Turun keskustan katukuvassa usein. Tämä johti syksyllä 2005 yksityishenkilön ”Verta Saatanalle” -keikkailtamien katumainoksista tekemään kanteluun Mainonnan eettiselle neuvostolle. Neuvoston lausunnossa 34/2005 asiasta kirjoitettiin seuraavasti:

”Mainonnan eettinen neuvosto on saanut lausuntopyynnön kuluttajalta black metal -musiikin konsertteja mainostavista ulkomainoksista. Kuluttajan käsityksen mukaan mainokset ovat hyvän tavan vastaisia ja ihmisarvoa loukkaavia, koska ne yllyttävät väkivaltaan. Lisäksi mainokset halveksuvat kristittyjä ihmisiä sekä herättävät pelkoa ja ahdistusta.”^{xxv}

Jussi Helenius kirjoitti West Coast Holocaustin puolesta vastineen, jossa kuvasi yhdistyksen keikkatoimintaa ja tapahtumissa soittaneiden bändien musiikillista taustaa ja siihen liittyviä konventioita, kuten satanististen symbolien ja arvojen manifestointia, sekä viittasi tapahtumien nimen taustalla olevaan, tapahtumassa esiintyneen Black Dawn -bändin levyn nimeen *Blood for Satan*.

Mainonnan eettinen neuvosto käsitteli asiaa lausunnossaan todeten kyseessä olleiden julisteiden mainostavan black metal -musiikkia esittävien yhtyeiden konsertteja. Mainonnan katsottiin edustaneen kyseisen musiikkityylin arvomaailmaa. Lisäksi Mainonnan eettinen neuvottelukunta päätyi johtopäätökseen, että tapahtuman nimivalinnalle on olemassa perusta musiikkityylin omasta

kulttuurisesta kontekstista ja ettei mainos loukkaa kohderyhmäänsä. Lausunto jatkui:

”Lisäksi mainonnan eettinen neuvosto toteaa, että kysymyksessä olevat mainokset saattavat loukata uskonnollisia henkilöitä. Neuvosto kuitenkin katsoo, etteivät mainokset kokonaisuutena arvostellen ole omiaan halventamaan kristinuskkoa. [–] Edellä mainituilla perusteilla mainonnan eettinen neuvosto katsoo, että mainokset eivät kokonaisuutena arvostellen ole mainonnan kansainvälisten perussääntöjen vastaisia.”^{xxvi}

Kuvatunkaltaiset julisteet osoittautuivat siis sallituiksi. Kimmo Nurminen muistelee yleisemmällä tasolla Turun seudulla esiintyneiden keikkajulisteiden ja niiden levittämisen henkeä. Hän arvelee Turun keskustan muutosten, kuten Hansakorttelin rakentamisen 1990-luvulla, vaikuttaneen julistekulttuuriin. Myös ydinkeskustan suhteellisen pieni koko ovat vaikuttaneet siihen, kuinka näkyväksi keikkamainonta on kaduilla tullut. Nurminen kuvailee julistekulttuuria:

”Niihin 2000-luvun puolivälin niin sanotun hevibuumin aikoihin nuo silloiset metallikeikkojen järjestäjät kokeilivat keikkapostereissakin rajoja, että kuin paljon voi viilleltä tissejä ja suolenpätkiä laittaa pikkulasten nähtäväksi tuonne kaduille. [–] Kyllä täällä on teippailtu ja liisteröity noita julisteita aina ja koko keskustaan. Myöskin sekin vaikuttaa, kun Turun keskusta on aika helkutin kompakti. Tai kun vertaa esimerkiksi Helsinkiin, niin siellähän se keskusta leviää sinne ihan miten vaan ja sitten siellä on ollut niin paljon sellaisia isoja kaupallisia toimijoita jotka tietenkin jyräävät pienet. Turussa näkyy siis paljon paremmin, että tuo keskusta on vain muutama hassu kortteli, tai että siellä pystyy tykittämään aika helposti ihan pelkillä työpaikan kopiokoneilla salaa kopioituja aanelosia. Ei ole mitään suurta toimijaa, joka jyräisi ne ylitse, niin sekin vaikuttaa just siihen, että ne julisteet ovat näkyneet niin helposti kaikille ihmisille.”^{xxvii}

Keikkajulisteet ovat olleet ja ovat yhä yksi tärkeimmistä keinoista markkinoida varsinkin marginaalisen musiikin tapahtumia, vaikka tätä nykyä keikkamainonta elääkin lähinnä Internetissä ja etenkin sosiaalisen median kanavissa. Keikkajulisteiden liisteröinti ja teippaaminen pitkin kaupunkia on joka tapauksessa kuulunut useiden muidenkin musiikkialakulttuureiden toimintaan, ja myös kaupallisten toimijoiden keinoihin.

Kold Reso Kvlt kasvoi ulos Turusta

Kold Reso Kvlt (KRK) -kollektiivi ponnisti turkulaisille keikkamarkkinoille Raisiosta. Alun perin kaverusten muodostama porukka ryhtyi lokakuussa 2005 toteuttamaan keikkoja Turussa omille bändeilleen. Tämä onkin melko tavanomainen tarina erilaisten elävän musiikin tapahtumien organisoinnissa. KRK:n keskeisiin käynnistäjiin kuuluivat Tero Ruohonen ja Johnny Nurmi

kaveripiireineen. Heillä oli jo kokemusta yhteiskyytien järjestämisestä metallimusiikkitapahtumiin. Nurmi kertoo toiminnan alusta: ”Se alkoi siitä, että buukattiin se Ensiferumin keikka Teron kanssa. Tarkoituksena oli, että saataisiin omille bändeille yleisöä, joten buukattiin pääesiintyjäksi Ensiferum, että saataisiin sitä yleisöäkin paikalle.”^{xxviii}

Nurmen ja Ruohosen idea toimi. Ensiferum oli kovassa nosteessa ja se veti pienen TVO:n täyteen väkeä. Ensimmäisen keikan järjestäminen antoi Nurmelle ja Ruohoselle keikkaorganisoinnista helpon kuvan, sillä järjestelyt toimivat yli odotusten. Kokemuksen yllyttämänä KRK ryhtyi järjestämään saman tien jo paria seuraavaa tapahtumaa. Vuorossa oli pieni black metal -tapahtuma neljällä kotimaisella yhtyeellä vuoden 2006 loppupuolella. Järjestäjien oma musiikkimaku oli tärkein valintaperuste, mikä näkyi tinkimättöminä bändibuukkauksina. Toisen tapahtuman pystyttäminen näytti kuitenkin kolkasta kääntöpuolen. Oma musiikkimaku ei osoittautunutkaan black metal -yleisön makua vastaavaksi, eikä tapahtuma vetänyt tarpeeksi porukkaa. Kokemus tasoitti Nurmen ja Ruohosen tunnelmia. On tavallista, että useimmat keikkojen järjestäjät maksavat oppirahoja jossain vaiheessa, hakiessaan omaa linjaansa.^{xxix} KRK jatkoi kuitenkin keikkojen toteuttamista omaehtoisesti ja kehittyi pikkuhiljaa näkyväksi tekijäksi suomalaisessa äärimetalliskenessä. Vuonna 2008 Turussa S-Osiksella koettu ruotsalaisen Watainin keikka jätti kirjaimellisesti jälkensä – keikkapaikan kattoon. Pienellä underground-klubilla tuolloin käytetyt pyrotekniset tehosteet ovat skenessä jo kansainvälinen legenda.^{xxx}

KRK:n toiminta oli laaja-alaista. Keikkojen ja kiertueiden lisäksi KRK toteutti sekä sisäfestivaaleja, kuten Black Flames of Blasphemy Helsingissä, että ulkoilmafestivaaleja, kuten Hammer Open Air Liedossa. Elävän musiikin tapahtumien ohessa KRK osti No Sign of Life -distrin eli jakeluorganisaation^{xxxi} ja perusti oman, äärimetalliin keskittyneen levykauppansa Turun Läntiselle Pitkädulle. Myös studio- ja tuotantopuolta yritettiin ottaa haltuun, mutta tämä toiminnan haara jäi tyngäksi. Nurmi kuvaa laajenemista näin:

”No Sign of Life ostettiin Janne Valtoselta, levykauppa oli Kvlt. Vuonna 2009 tuntui että oli fyrkkaa ihan liikaa, joten lähdettiin myös tähän distro-puolelle, ja sitten lähti lapa liikaakin heilumaan. Järkättiin se fyysinen levykauppa sinne Läntiselle Pitkällekadulle. Siinä sitten tavallaan kerralla toteutettiin kaikki nuoruuden haaveet, että on festarit, levykaupat ja kaikki, mutta sitten kun se tuli tavallaan liian nopeasti, ne kaikki meni ihan vituiks. Ei siinä ollut mitään suunnitelmallisuutta, se oli vain, että ’nyt on fyrkkaa, tehdään mitä ikinä halutaan’. Sitten kun siinä oltiin vielä 23–24-vuotiaita, niin se järki ei oikein ollut mukana. En mitään kuitenkaan kadu.”^{xxxii}

KRK toimi lopulta kymmenen vuotta. Se järjesti kymmeniä tapahtumia, joissa soitti kaikkiaan noin 200 bändiä. Lopun alkua edusti Hammer Open Air 2013 -festivaali. Tapahtuman sangen nimekkäät

pääesiintyjät Candlemass ja Venom eivät houkutelleet festivaalille riittävästi väkeä. Vaikka tapahtuma itsessään oli onnistunut, se jäi jälkeen yleisötavoitteistaan, toisin kuin aiempina kolmena vuonna. Vuoden 2013 Black Flames of Blasphemy jäi organisaation viimeiseksi viralliseksi tapahtumaksi. Tämän jälkeen toiminta jatkui vielä Black Flames of Blasphemy -tapahtuman parissa nimellä Åbo Deadbangers, jossa oli mukana vain osa alkuperäisestä KRK:n väestä. Lopettamispäätöksen taustalla huhuttiin olevan taloudellisia ongelmia. Nurmi summaa lopunajan tunnelmia näin:

”Lähtökohta alusta loppuun asti oli ottaa bändejä, mitä itse oltiin kuunneltu, mikä sitten saattoi kostautua taloudellisissa jutuissa. Siinä meni aika monta juttua silleen, että ajateltiin taiteellisesta näkökulmasta, mutta ei yhtään sitten laskettu rahajuttuja sen enempää. Tai laskettiin, mutta se olisi pitänyt tehdä ihan eri tavalla. Raha oli siis yksi syy, mutta oli siinä totta kai sekin, että kun oltiin tehty monta vuotta samalla porukalla, ihmiset vain väsyivät ja se alkoi kyllästyttämään. Sitten kun järkkättiin Black Flamesia vielä 2013–2015 niin eihän siinä mitään sellaista suurta mustaa liekkiä ollut. Se oli lähinnä sellaista, että meillä on hyvä porukka ja tehdään nyt vain pois. Kyllä siitä puuttui se nuoruuden innostus ihan täysin, että se oli sitten sellaista... no ei vanhojen setien puuhastelua, mutta kuitenkin. Kai sitä voi sanoa itseään vanhaksi sedäksi, kun muistaa, mikä oli se innostus kaksikymppisenä. Se on vähän kuin kadonnut sittemmin.”^{xxxiii}

Kold Reso Kvlt toimi Turun lisäksi tai jopa Turkua enemmän muualla Suomessa. Se onkin yksi Turun alueen muutamista toimijoista, jotka ovat vaikuttaneet koko maan metallimusiikkikulttuuriin. Hammer Open Air -festivaali löysi sopivat puitteet Liedosta. Kaksi ensimmäistä vuotta black metal -festivaali järjestettiin Metsäpirtillä ja kaksi seuraavaa Mannin Navetalla. KRK:n lippulaivaksi Hammer Open Airin rinnalle kohonnut Black Flames of Blasphemy järjestettiin Helsingissä. Alun perin siitä piti tulla turkulainen tapahtuma, mutta ensimmäisenä vuonna buukkaus Turun Klubille peruuntui. Sopivaa korvaavaa paikkaa ei Turusta enää saatu järjestettyä, joten lopulta Black Flames of Blasphemy järjestettiin aina Helsingissä, vaikka sielläkin tapahtumapaikka vaihtui vuosien varrella. Tapahtuma oli kuitenkin erityisen hyvässä maineessa, ja se veti yleisöä kaikkialta maailmasta. Esimerkiksi kanadalaista pitkän linjan black metal -yhtye Blasphemya tultiin katsomaan Helsinkiin ympäri Eurooppaa, jopa Australiasta saakka. Myös muu organisaation keikka- ja kiertuetoiminta painottui lopulta muualle Suomeen. Turku jäi syrjään keikkapaikkaongelmien vuoksi, mutta myös siksi, että muualta Suomesta ihmiset ovat olleet valmiimpia matkustamaan mieluummin Helsinkiin

kuin Turkuun.

Metallihelvetti natsikohun keskellä

Mikko Mäkinen perusti vuonna 2010 Metallihelvetti-kollektiivin, jota edelsi hänen samanniminen radio-ohjelmansa sittemmin jo lopettaneella *Zoom FM* -radiokanavalla. WCH:n lopetellessa toimintaansa Metallihelvetin porukkaan liittyi Kalle Salminen, ja pian tämän jälkeen myös Jussi Helenius tuli mukaan. Metallihelvetin toiminnassa on ollut mukana yhteensä kymmenkunta miestä ja naista. KKK:n lopetettua Metallihelvetti ry nousi tärkeimmäksi turkulaiseksi metallikeikkojen järjestäjäksi ja se on organisoinut Turussa keikkailtoja säännöllisesti vuodesta 2010 lähtien. Suurimpana tapahtumana voidaan pitää jo vuosittaiseksi perinteeksi muodostunutta Turku Saatanalle black metal -festivaalia, jonka ajankohdaksi on vakiintunut helmikuu. Tapahtuma on alusta asti ollut yleisömenestys ja se on tuonut black metallin kuuntelijoita Turkuun ulkomailta asti. Vuoden 2016 järjestyksessään neljäs Turku Saatanalle -tapahtuma Gongissa oli loppuunmyyty, ja esiintyjien joukossa oli paljon ulkomaisia bändejä, kuten puolalainen alan huippunimi Mglä. Paikallista väriä tapahtumaan toivat tuolloin Archgoat ja Angelscourage.

Tammikuussa 2017 alkoi Internetissä, kuten blogeissa, *Turun Sanomien* verkkolehdestä ja Facebookissa purkautua keikkajärjestäjän toimintaan vaikuttanut vyyhti, joka on tätä kirjoitettaessa yhä selvittämättä. Debatti sai alkunsa Turku Saatanalle -tapahtumasta, kun vain alle viikko ennen tapahtumaa eräs antifasistinen ryhmittymä julkaisi blogitekstin^{xxxiv}, jossa ilmoitettiin kahden tapahtumaan buukatun bändin, kreikkalaisen Naer Mataronin sekä suomalaisen Sielunvihollisen, edustavan natsi-ideologiaa, eikä heitä tulisi päästää soittamaan Gongiin boikotin uhalla. Blogitekstin ja Gongiin tulvineiden yhteydenottojen jäljiltä klubi peruutti samana päivänä näiden kahden esiintyjän keikat ja julkaisi tapauksesta tiedotteen Facebook-sivuillaan.^{xxxv} Metallihelvetin oman tiedotteen mukaan Gong perui mainitut bändit yksipuolisesti ilman varoitusta tai neuvottelua keikkaorganisaation edustajien kanssa.^{xxxvi}

Myöhemmin samana päivänä *Turun Sanomat* uutisoi tapahtuneesta antamatta Metallihelvetille mahdollisuutta kommentoida tapahtumaketjua samassa yhteydessä. Metallihelvetin kannanotto tapahtumiin julkaistiin *Turun Sanomien* Lukijoilta-palstalla kahden vuorokauden kuluttua kohun alkuhetkestä otsikolla Turku Saatanalle – Metallihelvetin puheenvuoro^{xxxvii}, jossa järjestäjä kertoi ensin esiintyjistä. Esimerkiksi Naer Mataronin kohua herättäneestä jäsenestä Kaidaksesta Metallihelvetti totesi, että hän ei esiinny yhtyeen keikoilla lainkaan, joten hän ei ollut edes tulossa maahan, saati kyseiseen tapahtumaan. Kannanoton mukaan bändi on myös irtisanoutunut sen jäsenten bänditoiminnan ulkopuolisesta elämästä, johon lasketaan kuuluviksi myös poliittinen

toiminta ja näkemykset. Lisäksi järjestäjä avasi omaa toimintaansa black metal -genren omien konventioiden kautta, mikä kuvastaa toiminnan kontekstia laajemminkin:

”Emme lyö yhtäläisyysmerkkejä minkään maailmanuskonnon halventamisen ja rasismien välille. On eri asia arvostella ihmisryhmän edustamaa aatetta kuin itse ihmisryhmää. Black metal -genre perustuu jo lähtökohdiltaan valtakulttuurin ja -koneiston kyseenalaistamiseen ja vastustamiseen. Tähän kuuluu näkyvästi myös uskontojen vastustaminen. Tämä tapahtuu lähes poikkeuksetta temaattisessa sekä esteettisessä mielessä, sanoitusten sekä visuaalisten elementtien kautta.”

Metallihelvetti jatkoi vastinettaan kertomalla, että organisaatio järjestää vuosittain useita raskaaseen metallimusiikkiin keskittyviä tapahtumia, mutta toiminta on poliittisesti sitoutumatonta. Se muistutti myös musiikkikeskeisestä lähestymistavasta, jossa tehdään ero bändien tuotannon ja live-esiintymisten sekä bändien jäsenten mahdollisten henkilökohtaisten aatteiden ja mielipiteiden välillä. Lopulta tapahtuma järjestettiin onnistuneesti kohusta huolimatta ja ilman mainittavia järjestyshäiriöitä.

Tapauksessa kuvastuu turkulaisen metallimusiikkikulttuurin yhteys laajempaan kansainväliseen kontekstiin ja siinä tulevat esiin erityisesti black metal -kulttuurin osittain hieman ristiriitaisetkin piirteet, jotka asettuvat vastahankaan ympäröivien kulttuureiden kanssa. Ensinnäkin varhaisesta heavy metal -musiikista lähtien metallimusiikin tyylilajit ovat korostaneet musiikkikeskeistä lähestymistapaa, jossa musiikki itsessään nähdään musiikin merkitykseksi, autonomiseksi asiaksi, ja tähän on viitattu myös Metallihelvetin omissa vastineissa. Toiseksi, äärimetallia tutkineen Kahn-Harrisin mukaan skenen jäsenet näkevät musiikin olevan merkityksellinen skenelle ja politiikan kuuluvan skenen ulkopuoliseen maailmaan. Metallisen ulkopuolelta nousevat diskurssit pyritään pitämään alisteisina musiikille; kun politiikka otetaan puheeksi, siitä joko kieltäydytään keskustelemasta tai keskustelu johdetaan takaisin musiikkiin.^{xxxviii} Populaarimusiikissa musiikkigenren ulkopuolisen kritiikin esittämä näkemys muusikon tai musiikkityylin poliittisuudesta ja kritiikin kohteen kieltäytyminen poliittisesta määrittelystä ei ulotu vain äärimetalliin. Yksi monien tunnistama esimerkki on Bob Dylan, joka on itse kieltänyt musiikkinsa poliittisuuden jopa radikaaleina 1960-luvun vuosina. Näissä näkemyksissä musiikki on universaalia, abstraktia ja epäpoliittista vaikka se, tai sitä tekevät ihmiset tai musiikin alakulttuurit eivät ulkopuolisen tarkkailijan näkökulmasta niitä olisikaan.^{xxxix}

Muun muassa black metallia väitöstutkimuksessaan käsitellyt Aila Mustamo tiivistää: ”Black metallissa poliittisuuden kieltäminen on jo itsessään ideologinen kannanotto [–] Ihmisviha ja nihilismi ja niiden seurauksena selän kääntäminen nyky-yhteiskunnalle ovat osa erityisesti black metallin ideologiaa.”^{xl} Black metallin parissa toimiville poliittisuuden kieltäminen on vakiintunut,

genreen sidottu tapa toimia, vaikka tämän kulttuurin ulkopuoliselle se saattaakin näyttäytyä toisenlaisena. Mustamo jatkaa: ”Vaikka blackmetallistit eivät pyrkisi tuomaan mitään poliittisia teemoja esille omassa taiteessaan, yleisesti ottaen he suhtautuvat kaikkein äärimmäisimpiinkin poliittisiin mielipiteisiin sallivasti. Sitä perustellaan black metallin individualistisella ideologialla, joka sallii myös muille heidän mielipiteensä, olivatpa ne mitä tahansa, vaikka niitä ei sinänsä black metal – taiteessa pidettäisikään hyvänä asiana.” Muiden alakulttuurin jäsenten, kuten muusikoiden poliittisiin valintoihin ei olla halukkaita ottamaan kantaa.”^{xli} Vaikka tämä ei tekisikään esimerkiksi muusikoiden toiminnasta epäpoliittista, tai ulkopuolelta epäpoliittiseksi tulkittavaa, se kuitenkin selittää miksi metallimusiikkikulttuurin parissa toimivat ihmiset toimivat kuten toimivat.

Turkulaiset skenen toimijat eivät ole pelänneet kyseenalaistenkaan keikkojen järjestämistä. Niitä on saattanut seurata esimerkiksi yhteistyön päättymisen joidenkin keikkapaikkojen kanssa, mutta ne ovat myös herätelleet laajempaa keskustelua taiteen ja populaarikulttuurin sisällöllisistä rajoista. Kaikki keikkajärjestäjätäkään eivät ole suhtautuneet yksimielisesti black metal -keikkojen äärimmäisiin piirteisiin. Kimmo Nurminen kertoo kehityskulkua ja kontekstualisoi esimerkiksi metallimusiikkia suhteessa punk-kulttuuriin musiikkityylien kartalla:

”En ole itse ollut inessä metalliskenessä, vaikka keikkojen kanssa olenkin ollut tekemisissä. Jossain vaiheessa rupesi vähän jännittämään se, että tuon black metallin kautta mennään yhtäkkiä sinne natsimetalliin. Se on vähän liian veteen piirretty se viiva. Ei olisi jaksanut niiden natsien kanssa yhtään pelleillä. Ja sitten se verellä lotraaminen ja joidenkin saatanan lihanpalojen kaataminen päälle ilman jälkien siivoamista... Baarin henkilökunta on tottunut siivoamaan lasinsiruja lattialta eikä mitään viittäkymmentä litraa verta ja mädäntyneitä lihanpalasia. [–] Silloin ysärillä Impaled Nazarene on ollut varmaan kovinta ja rankinta, ja nekin oli lähinnä sellaisia, että niistä ajateltiin, että ”vittu oululaiset tulee tänne saatana sammumaan lavalle”. Mutta kun on ollut vuosia mukana punkkipireissä tai missä tahansa muissa bändipireissä, niin ei sitä oikein tajunnut, miksi se oli metallin kohdalla niin ihmeellistä, vaikka metallikeikoista tehtiin puheissa niin ihmeellisiä. Punkkiskenen jälkeen hevihommat ei tunnu oikein missään.”^{xlii}

Kohun lisäksi Metallihelvetin toimintaa on vaivannut joidenkin pienempien Turussa järjestettyjen tapahtumien yleisökato, mikä osaltaan heijastelee laajempaa murrosta erityisesti nuorten ajankäytössä. Digitaaliset ympäristöt ja musiikin muotivirtausten vaihtuvuus ovat vaikuttaneet siihen, että metallimusiikki ja keikat ylipäättään eivät 2010-luvun puolivälissä kiinnosta nuorisoa samaan tapaan kuin vielä joitakin vuosia aiemmin. Erityisesti nuoremmat sukupolvet loistavat poissaolollaan underground-metallikeikoilla, kun taas vanhemmat elävät ruuhkaisimpia elämänvaiheitaan pystymättä tai haluamatta enää osallistua keikkakulttuuriin samalla pieteetillä kuin nuorempina. Keikkajärjestäminen underground-metallin saralla on myös siitä epäkiitollista

toimintaa, että sitä tehdään lähes täysin vapaaehtoisvoimin ja kattaen kulut pääasiassa omasta pussista. Keikkoja järjestämällä tai niillä soittamalla ei ansaita toimeentuloa, saati sitten rikastuta. Sama asiointi vaivaa koko metallikenttää – ja laajemmassa mittakaavassa koko musiikkiteollisuutta ja luovaa työtä yleisesti, kirkkaimpia ja tunnetuimpia tähtiä lukuun ottamatta.

Metallimusiikki näyttää vetävän puoleensa erityisesti henkilöitä, joille alakulttuuri on kutsumuksellista harrastamista, jopa elämäntapa. Toiminta perustuu ennen kaikkea sekä itsenäiseen että yhdessä tekemiseen samanhenkisten ihmisten kanssa, ja vain harva kokee realistiseksi tavoitella tuottavaa yritystoimintaa metallimusiikin parissa. Maanläheisyys ja pettymysten sietäminen kuvaavat myös Metallihelvetin toimintaa. Toisaalta Turku Saatanalle -tapahtumat ovat olleet yleisömenestyksiä, ja Metallihelvetti onkin laajentanut toimintaansa Helsinkiin, jossa se järjestää satunnaisesti sellaisia keikkoja, jotka eivät vedä riittävästi porukkaa Turkuun. 2010-luvun puolivälin jälkeen Metallihelvetin lisäksi ainakin TVO järjestää metallikeikkoja Turussa, mutta etenkin Turku Saatanalle -tapahtuman suosion myötä Metallihelvetin nimi pysynee osana turkulaista elävää metallimusiikkia tulevaisuudessakin.

Äärimusiikki koettelee aina rajoja

Bändien puolesta pääpaino turkulaisessa metallimusiikissa näyttää aina olleen raskaassa äärimetallissa, eivätkä turkulaishäädit näytä edes pyrkineen salonkikelpoisuuteen. Valtavirtasuosiota ei metallimusiikissa ole saavutettu eikä juuri tavoiteltu, ainakaan suuremmissa mittakaavassa.

Mutta ruohonjuuritasolla Turku on vilkas kaupunki, jossa on aktiivista tapahtumatoimintaa, pääsääntöisesti marginaalisen metallimusiikin piirissä. Suuret rockfestivaalit ovat tuoneet kaupunkiin myös valtavirtametallia ja tunnettuja kansainvälisiä yhtyeitä. Turku on saanut osansa ajan henkeä kuvaavista moraalipaniikeista ja kohuista. Kristinuskon ja natsismia sivuavat kohut eivät ole niinkään liittyneet paikallisiin bändeihin, vaan täällä järjestettäviin tapahtumiin ja niissä esiintyviin ulkomaisiin ja muualta Suomesta tuleviin yhtyeisiin. Äärimetalliin perehtyneen tutkijan Aila Mustamon mukaan:

”Black metal, kuten rockmusiikki yleisimminkin, on aina pyrkinyt rikkomaan rajoja. Mikäpä sopisi paremmin ihmisten järkyttämiseen ja pahennuksen herättämiseen kuin natsiaatteen julistaminen? [–] On kuitenkin tärkeä huomata, että black metal on sisäisestikin erittäin ristiriitainen kulttuuri-ilmiö. Vakaumukselliset natsit ovat vähemmistö. Huomattavasti suurempi osa alakulttuurin jäsenistä vähintäänkin hiljaisesti hyväksyy heidän ajatuksensa, vaikkei itse olekaan sama mieltä. Monet pyrkivät kokonaan kieltämään kansallissosialistisen black metallin olemassaolon. Jotkut alakulttuurin jäsenet kuitenkin myös aktiivisesti vastustavat natsiaatteita. Ulkopuolisen tarkkailijan pitäisikin olla hyvin varovainen tulkinnoissaan, jos hän haluaa tavoittaa edes jotain kulttuurissa toimivien ihmisten

omista ajatuksista ja kokemuksista.”^{xliii}

Erilaisten boikottikampanjoiden synnyttäminen sosiaalisessa mediassa on helppoa; nopea tiedonvälitys ja verkostot tuottavat painostusvälineen, jota erityisesti antifasistinen liike on ryhtynyt tehokkaasti hyödyntämään, yhtenä kohteenaan esimerkiksi juuri keikkapaikat. Turkulaisia keikkajärjestäjiä koetelleiden kohujen aiheet ovat vaihtuneet aiempien vuosikymmenten kristinuskonvastaisuuden kauhistelusta ja saatanapalvontasyytteistä poliittisiin teemoihin. Äärimetallin harrastajien näkökulmasta ainakin osalle kentän toimijoista uskonnolliset teemat ovat jo väljähtyneet; sokkiarvoa etsitään muualta ja sitä on löytynytkin ajankohtaisista teemoista, kuten äärioikeistolaisuudesta ja islaminvastaisuudesta. Mainitut teemat ovat olleet viime vuosina näkyviä ja herättäneet paljon tunteita julkisessa keskustelussa, joten ei ole yllättävää, että osa metallimuusikoista hakee niistä tuoretta ainesta musiikkiinsa. Tässä antifasistinen toiminta törmää äärimetallialakulttuurin kanssa yhteen myös Turussa.

Valtaosa metallimusiikista ei Turussa eikä maailmalla ole kuitenkaan poliittisesti orientoitunutta, vaan eri tyylilajeilla on omat sisäiset tematiikkansa, jotka voidaan nähdä osana genrekonventioita, esimerkiksi black metallin tyypillinen kristinuskonvastaisuus, dekadenssin ihannoiti ja vastaavat teemat ovat yhä voimissaan ja ne nähdään koko tyylin autenttisena ytimenä. Osassa alagenreistä tematiikka vaatii sokeeraamista, yhteiskunnan vallitsevia arvoja vastaan hyökkäämistä ja myös tuorempien ilmiöiden ravistelemista. Monessakin mielessä näytös tällä rintamalla jatkuu edelleen.

Lähdeluettelo

Alkuperäisaineisto

Haastattelut

Kurunen, Jerry. 5.9. 2016, Turku. Aineisto tekijän (Tiina Käpylä) hallussa.

Lahtinen, Jami. 2.10. 2016, Turku. Aineisto tekijän (Hanna Teriö) hallussa.

Lenets, Jussi. 6.9. 2016, Turku. Aineisto tekijän (Tiina Käpylä) hallussa.

Nurmi, Johnny. 13.9. 2016, Turku. Aineisto tekijän (Tiina Käpylä) hallussa.

Nurminen, Kimmo. 14.9. 2016, Turku. Aineisto tekijän (Hanna Teriö) hallussa.

Kirjeenvaihto

Bunda, Pasi. 11.12. 2016. Henkilökohtainen tiedonanto.

Helenius, Jussi. 27.9. 2017. Henkilökohtainen tiedonanto.

Vicar, Peter (taiteilijanimi). 15.9. 2016. Henkilökohtainen tiedonanto.

Arkistoaineisto

Helenius, Jussi: Vastine Mainonnan eettisen neuvoston lausuntopyyntöön, 4.10. 2005. Jussi Heleniuksen hallussa.

Jussi Heleniuksen keikkajulistearkisto. Yksityiskokoelma, Jussi Heleniuksen hallussa.

Mainonnan eettinen neuvosto. Lausunto 34/2005. [<https://kauppakamari.fi/statement-archive/men-lausunto-342005/>]. Haettu 20.10. 2017.

Artikkelit ja muu aikalaisaineisto

Antifasistinen verkosto: Kreikkalaisen natsipuolueen kansanedustaja esiintyy Turku Saatanalle V – hevifestareilla. *Varisverkosto*. 26.1. 2017. [<https://varisverkosto.com/2017/01/kreikkalaisen-natsipuolueen-kansanedustaja-esiintyy-turku-saatanalle-v-hevifestareilla/>]. Haettu 26.5. 2017.

Gong-klubin Facebook-päivitys 26.1.2017.

[<https://www.facebook.com/GONGturku/posts/1709826265974490>]. Haettu 26.5. 2017.

Göransson, Niklas: Watain + Nifelheim – tour report: Finland. *Sweden Rock Magazine* Vol. 56, 2008. Verkkoersio julkaistu 31.3. 2016.

[<http://www.bardomethodology.com/articles/2016/03/31/watain-nifelheim-tour-report-finland/>]. Haettu 27.9. 2017.

Helenius, Jussi; Mäkinen, Mikko: Turku Saatanalle – Metallihelvetin puheenvuoro. *Turun Sanomat* 28.1. 2017 (verkkoersio). Lukijoilta-palsta. [<http://www.ts.fi/mielipiteet/lukijoilta/3267678/Turku+Saatanalle++Metallihelvetin+puheenvuoro>]. Haettu 29.5. 2017.

Miasma-lehti Vol. 33, 2007.

Tutkimuskirjallisuus

Ikäheimonen, Tero: *Pirunkehto. Suomalaisen black metallin tarina*. Svart Publishing, Turku 2016.

Kahn-Harris, Keith: *Extreme Metal. Music and Culture on the Edge*. Berg, Oxford and New York 2007.

Mustamo, Aila: Metallimusiikki ja natsit – politiikkaa, karnevaalia ja elämän merkityksen etsintää. *Antropologi*-blogi 18.1. 2016. [<http://www.antroblogi.fi/2016/01/kansallissosialistinen-black-metal-nsbm/>]. Haettu 28.5. 2017. (Mustamo 2016a)

Mustamo, Aila: *Yö, metsä, aika ennen kristinuskoo. Kotimaan ja kansakunnan representaatiot black metallissa ja folk metalissa Suomessa ja Norjassa*. Acta Universitatis Ouluensis. B Humaniora 140. Oulun yliopisto, Oulu 2016. (Mustamo 2016b)

Nikula, Jone: *Rauta-aika. Suomimetallin historia 1998–2002*. Johnny Kniga, Helsinki 2002.

Similä, Ville; Vuorela, Mervi: *Valtio vihaa sua. Suomalainen punk ja hardcore 1985–2015*. Like Kustannus, Helsinki 2015.

ⁱ Lenetsin haastattelu, 2016.

ⁱⁱ Lenetsin haastattelu, 2016.

ⁱⁱⁱ Kurusen haastattelu, 2016.

^{iv} Heavy Metal on genrenä kaksijakoinen: se viittaa sekä ns. klassiseen heavy metal -musiikkiin että metallimusiikkiin yleensä. Ironcross-yhtyeen tapauksessa termillä viitataan musiikkityyliin, joka on raskaampaa ja aggressiivisempaa kuin tyylillisesti muuten läheinen hard rock. Lisäksi vokaaliosuudet lauletaan melko korkealta ja puhtaasti. Molemmissa korostuu säröinen sähkökitara ja tekninen rumpuosaaminen, mutta heavy metal erottuu blues-vetoisempaan ja raskaampaan kun taas hard rockissa suositaan kevyempää ja ilmavampaa soundia, erityisesti kitarassa. Näiden tyylien erottaminen toisistaan ei aina ole helppoa.

^v Äärimetallilla tarkoitetaan tässä artikkelissa metallimusiikin tyylejä black metal, death metal ja grindcore, joissa raskas instrumentaalimusiikki yhdistyy ihmisvihaa, väkivallan kuvauksia ja uskonnonvastaisuutta käsitteleviin sanoituksiin.

^{vi} Grindcore eli grind on tyylilaji, jossa yhdistyy usein monien eri musiikkityylien vaikutteita: hardcore punkista death metalliin. Grindin tunnusmerkkejä ovat hyvin nopea tempo, lyhyet kappaleet ja huudetut lauluosuudet. Teemoiltaan grindcore käsittelee usein sosiaalisia ongelmia ja brutaalin väkivallan kuvauksia, mutta myös musta huumori on tyypillistä sanoituksissa.

^{vii} Death metal lukeutuu äärimetallin tyylilajeihin. Musiikillisesti se on hyvin raskasta, nopeata ja brutaalia. Vokaalit ovat örinää tai murinaa, mutta melodisemmassa death metallissa voi kuulla myös puhdasta laulua. Tyypillisiä sanoitusten aiheita ovat väkivalta, kuolema, sota ja kauhu.

^{viii} Similä & Vuorela 2015, 258–259.

^{ix} Speed metal on 1980-luvun alussa Yhdysvalloissa ja Englannissa kehittynyt metallimusiikin tyylilaji, jossa kuuluu vielä klassisen heavy metallin piirteitä, kuten puhdasta laulua. Speed metal kehittyi 1980-luvulla raskaampaan ja nopeampaan suuntaan synnyttäen pian uuden, thrash metal -tyylilajin, jossa vokaaliosuudet alkoivat muuttua ärinää, örinää ja murinaa muistuttavaksi ääntelyksi. Näillä tyyleillä on kuitenkin paljon yhteisiä piirteitä ja niiden erottaminen toisistaan ei ole aina helppoa.

^x Nikula 2002, 75–76.

^{xi} Lahtisen haastattelu, 2016.

^{xii} Black metal on metallimusiikin alatyylinä yksi äärimmäisimmistä. Se on hyvin raskasta, nopeaa ja muistuttaa usein epäinhimillistä äänimaailmaa. Vokaalit ovat kireätä kirkumista tai hyvin matalaa örinää ja murinaa. Black metal -musiikkiin liittyy voimakkaasti myös jopa vastakulttuurimaisia piirteitä, sillä sanoitusten aiheina ovat

kristinusko ja muut valtauskonnot, satanismi ja saatananpalvonta sekä ihmisviha.

xiii Lisää Archgoatin edustamasta black metallista ks. esim. Ikäheimonen 2016.

xiv Vicar, Peter. Henkilökohtainen tiedonanto 2016.

xv Kimmo Nurmisen haastattelu, 2016.

xvi Nurmisen haastattelu, 2016.

xvii Nurmisen haastattelu, 2016.

xviii Nurmisen haastattelu, 2016.

xix Bunda, Pasi. Henkilökohtainen tiedonanto 2016.

xx Helenius, Jussi. Henkilökohtainen tiedonanto 2017.

xxi Lenetsin haastattelu, 2016.

xxii Nurmen haastattelu, 2016.

xxiii Nurmisen haastattelu, 2016.

xxiv Hjelm 2005, 212–216.

xxv Mainonnan eettisen neuvoston (MEN) lausunto 34/2005, elektroninen aineisto.

xxvi Mainonnan eettisen neuvoston (MEN) lausunto 34/2005, elektroninen aineisto.

xxvii Nurmisen haastattelu, 2016.

xxviii Nurmen haastattelu, 2016.

xxix *Miasma* Vol. 33, 2009.

xxx Göransson 2016, elektroninen aineisto.

xxxi **Distro tarkoittaa välittämiseen keskittynyttä toimijaa (distribution). Eri musiikkialakulttuureissa distrot keskittyvät musiikkialakulttuurin omiin äänitteisiin, mutta myös oheistuotteisiin, kuten bändipaitoihin. Distrot keskittyvät fyysisen kaupan asemesta toimimaan postimyynnin kautta sekä tapahtumissa, kuten keikoilla ja festivaaleilla.**

xxxii Nurmen haastattelu, 2016.

xxxiii Nurmen haastattelu, 2016.

xxxiv Varisverkoston blogiteksti, 2017, elektroninen aineisto.

xxxv Gong-klubin Facebook-päivitys, 2017, elektroninen aineisto.

xxxvi Metallihelvetin tiedote, 2017, elektroninen aineisto.

xxxvii Helenius & Mäkinen, 2017, elektroninen aineisto.

xxxviii Kahn-Harris 2007, 154–155.

xxxix Kahn-Harris 2007, 165.

xl Mustamo 2016b, 115.

xli Mustamo 2016b, 115–116.

xlii Nurmisen haastattelu, 2016.

xliii Mustamo 2016a, elektroninen aineisto.